

Julia Burgers-Drost

De weg terug

Westfriesland

HOOFDSTUK 1

Een witte wereld.

Ruth Endevelde veegt met de punt van haar mouw het raampje van de bus schoon om beter naar buiten te kunnen kijken. Eindelijk echt winter, en om haar heen hoort ze niets dan gemopper. Een witte kerst? Jawel. Maar daarna moet het afgelopen zijn. Vriezen mag het van de meeste mensen die ze om zich heen hoort praten, wél. En een Elfstedentocht bijvoorbeeld. Dat moet toch kunnen? Maar nee, de sneeuw heeft het ijs bedorven.

Ruth tuurt uit het smoezelige raampje. Schapen staan als vuile bolletjes in de maagdelijk witte wereld. De takken van de bomen langs de weg lijken versierd met plukjes watten. Fietsers hebben het moeilijk op de lang niet schone paden en vlak bij een slootkant staat een auto op een merkwaardige manier geparkeerd, zo lijkt het. Maar waarschijnlijker is het dat de bestuurder in een slip is geraakt.

Goed, de sneeuwval geeft overlast, vooral op de snelwegen. Thuis was het gemopper ook niet van de lucht. Mam klaagde steen en been dat ze met de fiets aan de hand boodschappen moest halen en papa staat iedere ochtend eerder op om het tuinpad en een stuk van het trottoir schoon te vegen. 'En de volgende dag is het weer hetzelfde liedje!'

Ruth huivert, maar niet van de kou. Mama heeft altijd wat te mopperen. 'De mensen uit de straat vragen me vaak waarom jij zo nodig in de stad op kamers moet. Terwijl je het thuis zo best hebt. Een ruime kamer, alles wordt voor je gedaan. Heb ik ooit geklaagd dat het me te veel was om je was te doen, je kamer te stofzuigen? Je broer, dat is wat anders. Die studeert in Utrecht. Hij kan niet heen en weer. Onze Anne zou er niet over denken ergens anders te gaan wonen... Ze heeft een goede baan, hier in de stad. Ze verdient best goed, als directrice van de peuteropvang. Maar ze vindt het geldverspilling om een flatje te huren terwijl ze nu lekker kan sparen. Maar

jij, je bent écht weg...'

Dat deed pijn. Weg, het klinkt alsof ze afgeschreven is als dochter. Terwijl Pim al jaren de deur uit is; tegen hem wordt nooit zo'n soort opmerking gemaakt.

Ruth zucht, kijkt om zich heen en ontdekt dat ze al bijna bij de halte is waar ze moet uitstappen.

Goed, ze woont niet ideaal. Ze beschikt slechts over één kamer. Weliswaar een ruime kamer, beneden in een groot huis uit de jaren twintig van de vorige eeuw. Ze is niet de enige die er een kamer huurt. Mevrouw Staal noemt zich met recht een hospita. En haar huis een pension.

Ruth strekt haar arm uit om op de knop te drukken, en ze is niet de enige die de bestemming heeft bereikt.

Eenmaal buiten zou ze zich bijna onder de klagers scharen. De sneeuw is hier veranderd in blubber. Voorbijrijdende auto's spatten de viezigheid hoog op. De trottoirs zijn hier en daar schoongeveegd, maar er zijn ook verraderlijke plekjes.

Nee, het was geen onverdeeld genoegen om een weekend thuis te zijn. Ze had voor mam bloemen en een doos chocolaatjes meegebracht. 'Mooi, hoor.' Alsof ze een kind was dat de tafel voor moeder had gedekt.

Het begint te schemeren. De tuinen in de buitenwijk zijn plaatjes, met hier en daar een vrolijke sneeuwpop. De brievenbussen en vuilcontainers hebben witte mutsen op. Lantaarns floepen aan en geven het geheel een aanzicht dat aan een filmdecor doet denken.

Ruth stapt flink door, maar kan het piekeren niet laten.

Ze was thuis nooit echt gelukkig, alsof ze door niemand werd begrepen. Dus was het logisch voor haar dat ze, zodra ze een vaste baan had bemachtigd, op zichzelf ging wonen. Maar bij alles wat ze doet of zegt, hóórt ze haar ouders, broer of zus hun mening geven. En dat hindert. Misschien groeit ze er ooit overheen.

Gelukkig is ze tevreden met haar werk: verzorgster in een meer dan luxe tehuis voor mensen die niet op zichzelf kunnen

of willen wonen. Sommigen zijn er tijdelijk, om te herstellen van een ziekte of operatie. Ruth hecht zich snel aan de bewoners, dus bijna ieder afscheid gaat gepaard met weemoed.

Ze kan goed met de collega's overweg, maar een vriendin heeft ze er niet gevonden. In het begin was er de spanning van het zelfstandig zijn. Maar nu het nieuwe eraf is, vraagt ze zich weleens af of dit nu alles is. Ze kan zich natuurlijk opwerken. Ieder jaar een stapje hoger, tot ze misschien ooit directrice van een opvangcentrum kan worden. Misschien doet ze er goed aan een cursus te volgen. Ze kan mevrouw Kolonel, de directrice, om raad vragen. Ze had het slechter kunnen treffen: mevrouw Kolonel is net een moeder uit een ouderwets kinderboek. Grijs krullen, iets te mollig en vriendelijke, héél lichtblauwe ogen. Een vrouw om van te houden, en dat doen de bewoners dan ook.

Ruth waardeert de wijze waarop ze haar werknemers op een fout attendeert. Nooit berispelend, maar altijd in een vorm die niet kwetst. 'Als je in het vervolg nu eens dit of dat anders zou doen. Bijvoorbeeld...'

Ruth duwt het tuinhokje van het pension open. Aan de voorkant woont een vrouw die pianist is. Ze mag tot haar verdriet maar een paar uur per dag spelen.

Het klinkt, vindt Ruth, als een klaterende waterval.

De zware voordeur gaat moeilijk open en in het halletje ligt een droogloopmat. Mevrouw Staal, haar huisbaas, houdt niet van vieze vloeren. Ruth veegt haar voeten zorgvuldig en hangt haar jas aan de kapstok. Uit de keuken komen heerlijke geuren. Chinees, vermoedt ze.

Ze heeft in haar kamer een afgescheiden hoekje, een piepklein hokje dat ze haar 'keuken' noemt. Er staat een tafeltje met daarop een elektrische kookplaat, en het aanrecht is niet groter dan een mini tuintafel. Een gootsteen en een plekje voor de afwas. Voor Ruth is het goed genoeg. Tegen betaling mag ze gebruikmaken van de wasmachine en droogtrommel, de badkamer deelt ze met alle bewoners van de benedenverdieping.

Gelukkig is het huis niet gehorig. De muren zijn dik en bovendien zijn de meeste bewoners al wat ouder en erg rustig. Toch doet Ruth haar best niemand overlast te bezorgen. Ze heeft een collectie cd's, maar nooit draait ze de volumeknop te hoog.

Een tv is er niet. Nog niet. De huur is niet mis, een punt voor haar moeder. Van sparen komt dus niet veel.

In de kamer knipt ze de schemerlampjes aan en ze sluit resoluut de overgordijnen, die van zware stof zijn gemaakt. Ze verheugt zich op de lente, haar kamer heeft openslaande deuren naar de tuin. Ach, een mens heeft weinig nodig om gelukkig te zijn. Ze heeft nu alle tijd voor haar hobby: tekenen. Op haar laatste verjaardag heeft ze een enorm grote doos met kleurpotloden gekregen. Maar met aquarel kan ze ook goed overweg. En haar droom is om ooit het schilderen met olieverf onder de knie te krijgen. Maar dat betekent aanschaf van materiaal. En misschien een cursus volgen, want de techniek daarvoor is haar onbekend. Behalve dat wat ze uit boekjes heeft opgepikt.

Ht is alweer etenstijd.

Mam heeft een en ander meegegeven. Sla, een doosje eieren en aardappelschijfjes uit de supermarkt. Zorgzaam, dat is haar moeder altijd geweest. Vooral als het op eten aankomt.

Ruth dekt voor zichzelf een klein stukje tafel. Ze heeft zich voorgenomen nooit met een bordje op schoot te eten. Kleedje, bloemetje erbij. Papieren servet, bord en bestek. Heel af en toe gunt ze zichzelf een glaasje wijn.

Ja, ze is tevreden. Al mist ze wel een paar goede vrienden en vriendinnen. Bellen en mailen doet ze vaak met de jongelui waar ze mee is opgegroeid. Maar dat is toch wat anders dan écht contact. Iemand die spontaan aankomt met een pizza of voorstelt een bioscoopje te pikken.

Het heeft even geduurd voor Ruth ertoe kwam om een kerk uit te zoeken waar ze zich thuisvoelt. Niet die waar ze vanaf haar kindertijd naartoe moest. Ze wilde een 'vrolijke' kerk.

Het heeft thuis de nodige discussies opgeleverd, maar ze weet wanneer ze moet zwijgen en wanneer te spreken. Misschien levert de kerkgang vrienden op.

Ach, was ze maar wat vlotter. Sommige mensen trekken als het waren, anderen aan als stroop een zwerm insecten. Maar het heeft ook voordelen om niet vrijmoedig te zijn. Het behoedt haar voor relaties die achteraf vervelend blijken. En zie maar eens af te komen van iemand die je deur platloopt. Dat is haar moeder ooit overkomen. 'Die aardige mevrouw die hier pas is komen wonen... Leuke relatie, nette mensen... Heel wat anders dan die en die.' Het eind van het liedje was dat mam deed alsof ze niet thuis was en dat ze leugentjes opdiste om de vrouw weg te houden. Want ruziemaken wilde ze niet, ze moest vooral haar naam van 'die aardige mevrouw Endevelde' behouden.

Na de eenvoudige maaltijd doet Ruth haar afwasje. Ze besluit vroeg in bed te kruipen met een boek dat ze van thuis heeft meegenomen. Morgenochtend moet ze vroeg beginnen. Ze wast zich bij de kleine gootsteen, vanochtend heeft ze thuis uitgebreid gedoucht.

Gelukkig hoeft ze geen uniform te dragen, zoals in veel verpleeghuizen het geval is. Wel zijn er bepaalde kledingseisen. En ze mag nooit vergeten de badge op te doen waarop haar naam staat te lezen.

Voor ze in bed stapt, draait ze de kamerdeur op slot. Je weet maar nooit... Eén bovenraampje moet open, ze houdt heel erg van frisse lucht, ook al is de temperatuur buiten onder nul. Het bed en de matras zijn van goede kwaliteit. Mevrouw Staal is een degelijke vrouw en dat is tot in details te merken. Het boek boeit en al snel is Ruth verdiept in het leven van een vrouw die een leven leidt dat op het hare lijkt.

De volgende ochtend loopt de wekker om zes uur af. Ruth is meteen wakker. Ze rekt zich uit en geeuwt hartgrondig. Een nieuwe dag. Vreemd idee, als ze erover nadenkt dat deze dag

letterlijk nieuw is, niet zomaar een datum uit het verleden. Een dag waarop van alles kan gebeuren.

Eenmaal uit bed maakt ze snel toilet. Een witte blouse van stevige stof waarover een vestje zonder mouwen, boven een donkere broek. De badge is op de revers van het vestje geprikt. Haar lange, bruine haar doet ze in een paardenstaart. Toen ze nog thuis woonde, vlocht haar moeder het. Dat vindt Ruth eigenlijk aparter dan haar staart, maar het lukt haar niet zelf een fatsoenlijke vlecht te maken. ‘Als het niet kan zoals het moet, moet het maar zoals het kán!’ riep haar vader vroeger vaak.

Ze trekt de overgordijnen open, het is buiten nog pikdonker, maar in het licht van de buitenlamp ziet ze dat het weer sneeuwt. Dat betekent niet fietsen, maar met de stadsbus.

Haar ontbijt bestaat uit een kop thee en een beschuit, dat moet genoeg zijn tot de koffie.

Eén van de medebewoners, een buitenlandse man met een onuitsprekelijke naam, is het pad vanaf de voordeur aan het vegen en roept haar een vrolijke groet toe, die ze beantwoordt met: ‘Ook goedemorgen!’

Glijdend en struikelend bereikt ze de bushalte.

Lang hoeft ze niet te wachten en het is geen pretje om geduwd en opzijgedrukt te worden, maar mopperen heeft geen zin.

Een zitplaats is er niet. Ze houdt zich met moeite staande en ergert zich aan de jongelui die naar een speciale school gaan, ver van huis. Ze houden de achterste banken bezet en maken zo veel kabaal dat de chauffeur een berisping door zijn microfoon roept. Met als gevolg dat het lawaai in tumult verandert. Een medereiziger zegt vergoelijkend: ‘Het is de jeugd, toch. Wij zijn ook jong geweest!’

Maar anderen gaan daar fel tegen in. Er zijn grenzen. Ruth denkt aan de mensen in het tehuis waar ze naar op weg is. Die zijn zo goed als uitgepraat. Ze vraagt zich af wat een confrontatie met de jongens achter in de bus zou opleveren.

Ze is blij als ze kan uitstappen.

Hier zijn sneeuwplougen al druk in de weer geweest. De wegen zijn geveegd én gestrooid, zelfs de trottoirs die naar de statige villa voeren waar ze naar op weg is, hebben een beurt gehad.

Inmiddels is het bijna zeven uur. Ruth draaft door de gangen, hangt haar jas op in de garderobe en is opgelucht dat ze niet de laatste is.

Zeven uur betekent vergaderen, overdracht van de taken.

Jasperien, Nynke en Jettie begroeten haar met slaperige gezichten en als laatste komt de directrice binnen.

‘Goedemorgen allemaal. Een nieuwe week met nieuwe mogelijkheden! Het wachten is op de nachtploeg. Ha, ik hoor ze aankomen!’

Drie vermoeide gezichten. Hilde, Marjon en Luus. ‘Koffie!’ roepen ze eenstemmig.

Jasperien roept dat ze al bezig is. Midden op de grote vergadertafel staan gevulde thermoskannen en op een schaal liggen flinke plakken ontbijtkoek. Ze schenkt in en deelt uit.

‘Hoe was de nacht, dames?’

Mevrouw Kolonel hoeft haar mond maar open te doen of alle gesprekken vallen stil.

Een voor een komen de nachtzusters met hun belevenissen, ze lezen die voor uit een schrift dat ze verplicht zijn bij te houden.

Een patiënte met koorts. Meneer Zwarts had last van duizelingen en is gevallen, gelukkig zonder gevolgen, en mevrouw Van Veen klaagde over slapeloosheid.

Mevrouw Kolonel gaat erop in, ze stelt voor de arts te vragen de dosis voor mevrouw Van Veen te verhogen.

‘Het is niet alleen dat ze niet kan slapen, dames. Mevrouw heeft zoveel narigheid meegemaakt dat haar gedachten niet te stoppen zijn. Laten we niet vergeten heel attent voor haar te zijn. Nog meer, Nynke?’

Na drie koppen koffie is de ene ploeg klaar om aan het werk te gaan, de andere om zich voor vertrek klaar te maken.

Tijd om het ontbijt rond te brengen, dit keer mede de taak van Ruth. Mevrouw Kolonel houdt haar even staande. ‘Wat ik nog zeggen wil, Ruth, ik heb klachten gekregen van een paar bewoners. Een groepje vrouwen discrimineert een aantal nieuwkomers en schijnt over hen te roddelen. Ze domineren de anderen en dat tolereer ik niet. Wil je tijdens de koffiepauze om halfelf je ogen en oren de kost geven?’

Ruth weet meteen over wie mevrouw Kolonel het heeft. ‘Die nieuwelingen komen uit dezelfde wijk. Zogeheten ‘dames van stand’. Ik ben bang dat er zoiets doms als jaloezie meespeelt. Lastig, zo’n geval. En begrijpen doe ik het ook niet. Al onze bewoners zijn mensen die lichamelijk niet honderd procent meer zijn. Thuis kunnen of willen ze niet wonen. Waarom zijn ze dan niet dankbaarder?’

Mevrouw Kolonel geeft een kneepje in Ruths schouder. ‘Mensen, veel mensen, willen méér. Zijn ontevreden. Kind, het gaat hier net toe als in de grote wereld. Als in de politiek, als op de peuterschool. Ikke, ikke, en de rest kan stikken. Ga jij maar aan het werk en vertel als je even gelegenheid hebt wat je zoal aan de weet bent gekomen!’

Ruth haast zich naar de keuken, waar de kar met koffie en thee al klaarstaat. Een andere medewerkster is bezig de bordjes met brood rond te brengen.

Ruth buigt zich over een vrouw heen die nog diep in slaap is. Ze schuift de gordijnen open en hoopt dat deze bewoonster uit zichzelf ontwaakt. Het is zo vervelend om iemand die diep weg is te wekken.

Haast, altijd weer haast. Personeelsgebrek. Bezuinigen.

Na het rondbrengen is het óp naar de volgende taak. Medicijnen uitdelen en opletten of ze daadwerkelijk ingenomen worden. ‘Controleer jij even?’ Jasperien heeft alle spulletjes klaarstaan op een blad. Namen op een briefje, daarop de potjes met pillen of de drankjes. Ze zijn gewend om elkaar te controleren, dat is voorgeschreven om fatale vergissingen te voorkomen.

Jasperien loopt met Ruth mee door de gang. ‘De mensen hier hebben het zo goed. Ze hebben geen financiële zorgen, nooit gehad. En maar commanderen. Nou ja, niet allemaal natuurlijk. Er zitten ook schatjes tussen. Maar als ik het vergelijk met mijn vorige baan, Ruth, zou je me meteen begrijpen. Wat had de kolonel met jou te smoezen?’

Ruth blijft voor de deur van een kamer staan en pakt de juiste medicijnen van de kar. ‘Vrouwen die elkaar dwarszitten. Ik moet erop letten als er koffie wordt gedronken. Dominante kinderen worden dominante volwassenen en dominante volwassenen worden ouderen die...’

Jasperien vult haar lachend aan: ‘...dominant zijn, en blijven tot hun dood!’

Veel bewoners zijn in staat zichzelf te wassen en aan te kleden, maar lang niet allemaal.

Elastieken kousen aantrekken, beha's sluiten dichtdoen. En ondertussen luisteren, de mensen het gevoel geven dat ze gehoord worden. Ruth weet ondertussen dat ze geliefd is bij de bewoners, al weet ze niet waarom. Misschien is het haar reactie op hun gepraat. Ze laat hen in hun waarde, bemoedigt waar nodig, en troosten, ja, daar is ze een expert in.

Later wordt ze opgepiept door mevrouw Kolonel. ‘Kom je even naar mijn kantoor? De huisarts is er en ik heb een paar vragen. O ja, breng ook even de zorgmappen mee, wil je?’

Als Ruth wat later op de deur van het kantoor klopt, de mappen onder haar arm, ontdekt ze dat ze zelden gewoon loopt. Het is altijd rennen.

Ze mag bij het gesprek blijven, mevrouw Kolonel betreft haar er telkens in en legt de arts uit dat de verzorgsters dichterbij de bewoners staan dan zijzelf.

De dokter vertelt dat hij een aanvraag heeft voor een nieuwkomer. ‘Een man die zijn eigen zaak nog runt, maar met allerlei klachten in het ziekenhuis terecht is gekomen. Dit zeer tegen zijn zin! Om kort te gaan: hij is uitbehandeld, moet bijkomen van een ingreep, maar mag zich absoluut niet inspan-

nen. Ik dacht meteen aan dit tehuis. De eigen bijdrage is voor deze meneer geen probleem. Komt er wat vrij?’

Mevrouw Kolonel bladert in een boek en kijkt peinzend naar de volgeschreven bladzijden. ‘Er is momenteel iets vrij, maar dat is een prijzige kamer. Zoals je weet, is er vorig jaar opzij van het huis bijgebouwd en die verbouwing is erg duur uitgevallen. Gevolg is dat de appartementen ook prijzig zijn. Kan meneer dat betalen?’

De arts glimlacht. ‘Ooit van de naam Van de Wetering gehoord?’ Mevrouw Kolonel rimpelt haar lieve gezicht. ‘Even denken. Jawel, maar ik kan hem niet thuisbrengen. Of wacht eens...’ Ze heft een mollige wijsvinger op. ‘Van de Wetering was vroeger een man die in het vastgoed wereldnaam maakte. Maar die kun je niet bedoelen. Deze Van de Wetering moet jonger zijn.’ De dokter knikt. ‘Ik heb het over de zoon van. Hij was eigenwijs, wilde niet de gebaande paden van papa bewandelen en meneer ging op wereldreis. Hij kwam terug en besloot toen toch dat het tijd werd zich ergens te settelen. Papa schonk hem een pand aan de Stationsstraat. Hij richtte de etage als woning in en overdacht wat hij met de winkelruimte zou doen. Zoals je weet een a-locatie.’

‘Je maakt me nieuwsgierig. Welke winkel bedoel je?’

Ruth luistert geboeid toe. Het lijkt of de andere twee haar aanwezigheid zijn vergeten.

‘Boeken. Niet de echte boekwinkel, maar de tweedehands winkel. Of fraaier gezegd: antiquariaat. Hij schijnt werkelijk unieke exemplaren te bezitten. Eerste drukken van beroemde uitgaven. Alleen staan die niet in de winkel, hij haalt ze slechts tevoorschijn voor de serieuze koper. Wel, die man bedoel ik. En betalen kan hij ook wel!’

Ruth weet welke winkel de dokter bedoelt. Ze heeft er wel eens rondgeneusd en vaak wat naar haar zin gevonden ook. Maar de eigenaar kan ze zich niet meer voor de geest halen.

Mevrouw Kolonel richt zich tot Ruth. ‘Wees zo lief, Ruth, en haal voor mij een nieuw blok inschrijfformulieren. Weet je

waar die in het magazijn liggen? Zo niet, dan vraag je het maar.'

Ruth is al weg. Een nieuwe bewoner. Het is een komen en gaan in dit huis.

Als ze terugkomt in het kantoor, mét de inschrijfformulieren, gaat het gesprek over het MDO. Dat is een multidisciplinair overleg tussen de verzorgers, het ziekenhuis en de huisartsen. Maar ook kan het maatschappelijk werk of een ander soort instelling voor zorg erbij betrokken worden. Dat hangt af van wat nodig is voor de bewoners.

De dokter en mevrouw Kolonel zitten beiden met de neus in een agenda. Die van mevrouw Kolonel ligt op het bureau, een lijvig boekwerk. De arts beschikt over een elektronisch geval dat heel wat minder ruimte in beslag neemt.

Ruth weet wat er zoal op die bijeenkomsten wordt besproken. De dingen die niet goed gaan, dat in de eerste plaats. Soms moeten andere medicijnen worden voorgeschreven of is overplaatsing naar een andere instelling gewenst.

Ruth wacht tot er een gesprekspauze ontstaat en informeert of ze weer aan het werk kan. Mevrouw Kolonel knikt haar warm toe. 'Natuurlijk, Ruth!'

Jasperien is ondertussen klaar met de medicijnronde en kijkt op haar horloge. 'Tijd voor pauze, meid. Ik snak naar koffie.'

Op weg naar de kantine babbelen ze over de patiënten. Ze maken zich beiden bezorgd over een paar dames die hun bed niet meer uit willen.

Gelukkig zijn er ook positieve zaken die de moeite waard zijn om aan te kaarten.

Als ze tegenover elkaar aan een tafeltje zitten, zucht Jasperien. 'En dan wordt er door de buitenwereld vaak nogal meewarig over ons beroep gesproken. Ach, die oudjes... Ze zijn zo goed als afgeschreven en maar bezuinigen, bezuinigen en nog eens bezuinigen!'

Ruth scheurt de verpakking van een koekje open en knikt. 'Er komt heel wat meer bij kijken dan een bed verschonen of

iemand helpen aankleden. Ik houd van mijn werk, maar ik moet zeggen dat dit deels komt omdat we zo'n geweldige directrice hebben, Jasperien. In mijn vorige baan was het een en al spanning. Altijd was je bang om op de vingers getikt te worden, ook al wist je dat alles goed was. Nou ja... Laten we een voorbeeld aan de kolonel nemen!'

De werkdag zit er nog niet op.

De lunchtijd, die toch al niet lang is, wordt grotendeels in beslag genomen door een patiënte die angstaanvallen heeft. Ze vertrouwt Ruth het meest van alle verzorgsters en in haar hoge nood klampt ze zich aan de jonge vrouw vast.

Ruth beseft dat haar kennis wat betreft de psyche van ouderen beperkt is. Dáár zou ze meer over willen weten.

Mevrouw Kolonel schiet te hulp, zij is wel op dat gebied grondig geschoold. Ze stuurt Ruth naar de kantine en ontfermt zich liefdevol over de wanhopige vrouw.

Haar onbegrijpelijk verdriet knaagt aan Ruth. Ze voelt zich machteloos, zo weinig te kunnen doen...

Een van de collega's, Jettie, probeert haar op te beuren. 'Kom op, meid, je moet verder. Even aan jezelf denken, verstand op nul en lunchen. Straks hebben ze je weer nodig en dan moet je fris zijn!'

Ruth knikt, ze kent het liedje. Dat zou ze zelf ook tegen een collega zeggen die het even niet meer zag zitten. Maar moeilijk is het wel.

Jettie praat nog even door: 'Een burnout ligt altijd op de loer, je kunt je werk niet mee naar huis nemen. Doe ik ook niet. Als ik thuiskom, eisen mijn kinderen me volledig op en dan kan ik niet zeggen: 'Mama is verdrietig omdat er een mevrouw is overleden.' Het valt te leren, Ruth!'

Ruth knikt en staart naar de belegde boterham waar ze geen trek in heeft. En ze stemt zo opgewekt mogelijk in: 'Het zal wel te leren zijn.'

HOOFDSTUK 2

De komst van meneer Van de Wetering gaat niet onopgemerkt voorbij. Ruth leest op zijn staat dat hij een zware operatie achter de rug heeft, maar niet voldoende is opgeknapt in de tijd die daarvoor staat. In het ziekenhuis is hij uitbehandeld, maar er is geen sprake van dat hij naar huis kan.

Hij sputtert tegen. Goed, hij woont alleen. Maar hulp is te huur! Als je maar betaalt.

Mevrouw Kolonel is geduldig, zoals altijd. 'Luister eens, beste man. U hebt hulp nodig die weet wat verplegen inhoudt. En ook weet wanneer er ingegrepen moet worden omdat er een arts aan te pas dient te komen. Geloof me, het is hier prettig vertoeven als u een beetje meewerkt. Over een paar weken voelt u zich een ander mens!'

Meneer Van de Wetering kijkt door zijn brillenglazen de directrice nors aan. 'Dat mag ik toch niet hopen. Ik blijf graag mezelf. Stel je voor dat ik tegen u zei...'

Er komt zoveel onzin uit zijn mond dat Ruth, die hem naar zijn kamer brengt, op haar lippen moet bijten om niet hardop te lachen.

Ze ruimt zijn spulletjes op in de kast en hangt schone handdoeken en washandjes bij de wastafel. Deze kamer beschikt over een eigen doucheruimte, waar ook een toilet is.

De pieper van mevrouw Kolonel roept haar naar een andere bewoner.

'Zo, meisje, wat is jouw naam? Moet ik zuster en u zeggen?'

Ruth kijkt op haar horloge en ziet dat ze net even tijd heeft voor een praatje. Ze trekt een kruk onder het bed vandaan.

'Zegt u het maar. Het woord 'zuster' doet u zeker te veel aan het ziekenhuis denken? Wel, noemt u me dan maar Ruth. En 'u' hoeft ook niet.'

Dat klinkt goed. Meneer Van de Wetering legt een gerimpelde hand vol ouderdomsvlekken op die van Ruth. 'Doe me een plezier, kind, en zeg Daan tegen me. Het is zo afschuwelijk als je

ouder wordt... Bijna niemand kent je voornaam meer. Daan, oefen het maar even!

Achter de brillenglazen twinkelen zijn donkere ogen.

Ruth is zo goed niet of ze moet doen wat hij zegt. 'Daan... Daan... Daan...'

'Goed zo.' Daarna begint hij te zingen, met een onverwacht sterke stem: 'Daantje zou naar school toe gaan, maar hij bleef gedurig staan, hier te gluren daar te turen...' Hij lacht schor. 'Dat heb jij op school vast niet geleerd. Wat voor versjes zingen ze tegenwoordig?'

Ruth haalt haar schouders op. 'Dat zou ik niet weten. Vast wel weer wat anders dan ik geleerd heb toen ik tien jaar was. Weet u dat hier vaak gezongen wordt? Dan komt er een mevrouw pianospelen om te begeleiden. Over de grote stille heide; in naam van Oranje, en soms zelfs het Wilhelmus.'

Daan knikt. 'Kun je nog zingen, zing dan mee. Dat boek heb ik nog wel in de winkel. Ben je weleens in mijn winkel geweest, meisje Ruth?'

Ruth knikt. 'En ik heb er wat gekocht ook. Ik vind het trouwens een prachtig pand. Helemaal in oude stijl, de gevel is een plaatje.'

Daan knikt tevreden. 'Als ik hier weg mag, moet je maar eens op bezoek komen. Dan leid ik je rond.'

Ruth hoort de etenskar de gang in rollen.

'Je avondboterham komt eraan. Mijn dienst zit erop, maar morgen zien we elkaar weer. Ik hoop dat u... dat jé lekker slaapt vannacht!'

De volgende ochtend is Ruth om zeven uur weer present. Ze is benieuwd hoe het met Daan gaat.

Zoals vaker gaat Jasperien met de koffie rond. Ze begint gelijk over meneer Van de Wetering. Luus, die nachtdienst heeft gehad, kan niet wachten om haar belevenissen te spuien.

'Tedereen lekker rustig, alleen Daan lag te mekkeren. Ja, ik móét Daan zeggen. Tjonge, die man kan prátén. Maar slapen,

ho maar. Toch even met de kolonel over hebben. Die man heeft zijn rust nodig. Enfin, hij zat maar te zaniken dat hij naar Ruth uitkeek! Ruth vóór en Ruth ná! Wat heb jij met die man, Ruth?’

Ruth moet lachen. ‘Ik zou het niet weten. Ik denk dat hij eenzaam is en teleurgesteld dat hij niet naar huis mag. Hij zal wel wennen.’

Als Ruth Daan zijn ontbijt komt brengen, straalt hij van vreugde. ‘Naar jou heb ik uitgekeken, meisje Ruth! Kom bij me zitten en vertel eens wat voor weer we hebben.’

‘Dat zou ik graag doen, Daan, maar ik moet verder. Anders krijgen de anderen hun ontbijt te laat. Misschien mag je binnenkort in de zaal ontbijten. Dat is gezelliger!’

‘Mensen... Ik heb geen behoefte aan mensen. Geef mij maar boeken.’

Ruth klapt het dienblad voor hem uit en zet het bordje met brood voor hem neer. ‘Koffie of thee?’

‘Allebei, graag.’ Ruth doet haar mond al open om te zeggen dat dit niet de gewoonte is, het is óf koffie óf thee. Maar dan bedenkt ze: wat zou het ook.

‘Ik probeer straks wat tijd vrij te maken voor een babbeltje. Bedenk maar vast waar we het over zullen hebben.’

Ze hoort hem nog mopperen als ze al op de gang staat.

Het is absoluut tegen de regels om lievelingetjes onder de bewoners te hebben. Maar Ruth kan er niets aan doen dat Daan haar favoriet is.

Meer dan eens snoept ze van haar werktijd een minuutje af om even bij hem op bezoek te gaan.

‘Hoe zou je het vinden, meisje Ruth, als je mijn persoonlijke verzorgster zou worden? Mijn huis is groot genoeg. Je zou een zitkamer én een slaapkamer kunnen krijgen. Je zou alleen een beetje op mij moeten passen. En misschien zou je af en toe wat in de winkel kunnen doen, want ik weet zeker dat mijn vaste klanten me missen.’

Ruth hapt naar adem en schudt haar hoofd. 'Ik heb hier nog geen vast contract, echt, al zou ik willen, ik kan mijn baan niet zonder meer opzeggen. Ik ga mijn kansen niet verspelen. Bovendien weet ik zeker dat niet één arts u toestemming zou geven om naar huis te gaan. Kom, we trekken u, ik bedoel je, er wel doorheen! Ik zal een lijstje meebrengen als ik weer langskom, met alle activiteiten die hier plaatsvinden. Je mag natuurlijk niet aan alles meedoen, nog geen gym bijvoorbeeld, maar knutselen...'

Met diepe minachting roept Daan: 'Knútselen! Dat noemden ze vroeger fröbelen. Waar zie je me voor aan? Ik ben een kérel!'

Het is inderdaad niets voor Daan van de Wetering om kraaltjes te rijgen of ingewikkelde figuurtjes te vouwen van kleine blaadjes. Ruth beweert dat er ook dingen zijn die de meeste mannen leuk vinden. 'Macramé, figuurzagen, computerspelle-tjes...'

Daan trekt een vies gezicht. 'Figuurzagen... daar heb ik zestig jaar niet aan gedacht. En computerspélletjes! Mens, ik heb mijn hele administratie thuis op de computer staan en koop en verkoop alles via dat ding. Spélletjes...'

Helaas krijgt Daan geen bezoek en op Ruths vraag of hij kinderen heeft, kan hij alleen nors grommen, zodat ze niets wijzer wordt.

Op een ijsskoude dag stapt er een man binnen die bij de balie naar meneer Van de Wetering informeert. Ruth, die baliedienst heeft, staart de man verbaasd aan.

Toch bezoek voor Daan!

Hij stelt zich voor. 'Mijn naam is Eybers. Jean Eybers. En ik kom voor Van de Wetering.' Met een zwierig gebaar neemt hij zijn hoed af en hij leunt nonchalant over de balie. Door-dringende, bijna zwarte ogen, een knap gezicht en zeer goed gekleed.

Ruth raakt in verwarring door de manier waarop deze Eybers

haar aankijkt. Alsof ze samen een rol spelen in een stomme film uit de jaren dertig.

Ruth richt haar blik op de computer, alsof ze daar inspiratie moet opdoen om de man te woord te staan. 'Meneer Van de Wetering dus.'

Ze wantrouwt deze 'heer'. Waarom, kan ze niet verklaren.

'Gaat het hier zo? Moet ik aangekondigd worden en is het mogelijk dat zijne koninklijke hoogheid Van de Wetering mijn verzoek kan weigeren?'

Ruth doet haar best als een professionele baliemedewerkster over te komen. 'Meneer Van de Wetering is hier om te herstellen van een operatie en moet het rustig aan doen. Ik zal voor u zien of hij in staat is bezoek te ontvangen. Neemt u even plaats, ik ben zo terug.'

Eigenlijk zou ze een collega moeten inschakelen, maar ze kan het niet over haar hart verkrijgen Daan door bezoek te laten overrompelen.

Zijn kamer is niet ver van de ingang, ze rept zich ernaartoe. Zonder kloppen haast ze zich naar binnen. Daan zit rechtop in de kussens, zich duidelijk te vervelen.

'Je hebt bezoek. Ik wil de man ook wel afpoeieren, hoor. Hij heet Eybers.' Ze kijkt hem vol verwachting aan.

Daan trekt hetzelfde gezicht als toen ze over knutselen begon. Vies. 'Die snuiter. Laat je niet in de war brengen door zijn uiterlijk, daar is alles onoprecht aan, de bedrieger. Maar laat maar komen, ik heb wel zin in een potje herrie.'

Ruth aarzelt, beseft dat ze de balie niet langer onbemand kan laten en haast zich terug.

'U bent welkom, maar niet langer dan een kwartiertje. Die deur door brengt u in het nieuwe gedeelte en dan is het de eerste deur aan de rechterkant.'

Jean Eybers zendt haar een stralende lach en loopt met snelle pas de nieuwe afdeling op.

Ruth denkt: zwierig. Alles aan de man is zwierig. Tot en met zijn snor toe. Een snor die waarschijnlijk het litteken van

een hazenlip verdoezelt.

Ze blijft onrustig tot de bezoeker weer terugkomt. Ruth is bezig een naam van een bezoeker in het daarvoor bestemde boek te noteren en beseft dat ze vergeten is Jean Eybers naam op te schrijven.

‘Madame, het was me een genoegen om kennis te maken. Ik heb Van de Wetering beloofd snel terug te komen. Weet u iets van zijn lichamelijke toestand? Bij wie moet ik om inlichtingen zijn?’

Hij leunt op de balie als een cafébezoeker aan een bar. Ruth deinst onwillekeurig achteruit. ‘Bent u familie? Nee dus. In dat geval kan ik u niet verder helpen, meneer.’

Een betoverende glimlach. ‘Dat zullen we nog weleens zien. Tot gauw, schoonheid.’

Zo gauw Ruth een minuutje tijd heeft, haast ze zich naar de kamer van Daan van de Wetering. ‘Was dat een vriend van je? In dat geval: gecondoleerd!’

Daan grijnst. ‘Zou hij wel willen. Die man is een bedrieger eersteklas. Misschien vertel ik je nog weleens iets over hem. Ha! Er is niets leukers dan dat soort kerels aan het lijntje te houden. Bedriegers moeten bedrogen worden, dat is hun lot.’

Hoofdschuddend laat Ruth Daan alleen met zijn pleziertjes.

Toch probeert ze op een ander tijdstip hem aan het praten te krijgen. Het wil er bij haar niet in dat deze man nooit getrouwd is geweest. Het kan natuurlijk best zijn dat er geen kinderen zijn gekomen, maar stel dat die er wél zijn, in dat geval vindt Ruth het een noodzaak dat ze hun vader komen bezoeken. Ze fantaseert er lustig op los.

Misschien is er sprake van ruzie, een bijna onoplosbaar conflict. Gezien de leeftijd van Daan, vindt Ruth dat die eventuele kinderen naar hem om moeten zien.

Ze probeert er met een van de collega’s over te praten. Maar ze krijgt het advies: afstand houden. Niet te veel wroeten in de levens van de bewoners. Het is goed als ze zelf willen praten, maar het is de taak van de verzorgsters niet om ongevraagd

zich te verdiepen in zulke zaken. Privacy staat immers hoog in hun vaandel!

Het is volgens Jasperien schrikken als op een middag het voltallige bestuur op bezoek komt. 'Let op mijn woorden, Ruth. Dat betekent misère. Op financieel gebied, of iets met de organisatie. De kolonel mag dan het roer stevig in handen hebben wat betreft het leidinggeven hier, maar als het erop aankomt, heeft ze niets te vertellen. Wacht maar af!'

Ook de andere verzorgsters zijn onrustig geworden. Ruth, vrij nieuw in de groep, denkt optimistisch dat het allemaal wel zal meevallen.

Die gedachte kan ze de volgende dag laten varen. Mevrouw Kolonel piept haar op en verzoekt of ze meteen op kantoor wil komen. Nietsvermoedend beent Ruth door de inmiddels vertrouwde gangen, klopt op de deur en stapt het kantoor in.

Ze werpt een blik op mevrouw Kolonel en stelt vast dat de directrice bezig is ziek te worden. Haar huid is grauw en de vriendelijke trek is van haar gezicht weggevaagd.

'Ruth, ga zitten. Ik heb zulk vervelend nieuws.'

Bezuinigen en nog eens bezuinigen. Te beginnen bij het personeel. Ze besluit met: 'Jij bent hier het laatst binnengekomen, meisje, dus vindt men het logisch dat jij de eerste bent die een ontslagbrief krijgt. Ik kan je niet zeggen hoe het me spijt!'

Ze heeft tranen in de ogen, en haar handen beven.

Ruth staart haar aan. Ze rekende op een vast contract, al was het maar voor een jaar. Maar dit... dit is schrikken.

'Wanneer... Toch niet meteen? En ik vind het hier zo fijn, wat erg!'

Mevrouw Kolonel is het roerend met haar eens. Het personeel moest eens weten hoe erg zij het vindt om iemand te ontslaan. Vooral als het een kracht is als Ruth: blijmoedig, doortastend en gelijkmatig van humeur. 'Het spijt me zo. Maar ik kan je verzekeren dat als de situatie verandert, ten goede verandert, jij de eerste bent die weer een kans krijgt om hier te werken.'

Ondertussen moet je proberen elders aan de gang te komen. Je krijgt van mij een getuigschrift waar geen werkgever omheen kan...' Een schrale troost.

'Alleen ik... niemand anders?'

Mevrouw Kolonel zegt dat er meerdere ontslagen zullen volgen. 'Maar ze doen het kalm aan, dat is me beloofd. Het is niet anders, Ruth!'

Ruth zou willen huilen, stampvoeten als een opstandige puber. Maar ze beheerst zich, gaat staan en zegt dat ze hier met plezier heeft gewerkt en dat ze hoopt dankzij het getuigschrift ergens anders aan de slag te kunnen.

Ze houdt het nieuws nog even voor zich. Alleen Jasperien neemt ze in vertrouwen omdat zij iets vreemds bemerkt aan Ruth. 'Ik dacht het al, meid. En je bent vast de enige niet. Enfin, maar hopen dat je snel wat anders vindt!'

Ook Daan merkt dat er iets mis is met Ruth. Ze doet té opgewekt. 'Kom straks een praatje maken, voor je naar huis gaat!' Hij smeekt het bijna. Ruth zegt het razend druk te hebben en snelt zijn kamer uit.

De volgende dag vertelt ze het aan haar collega's. 'Het is vast net een rij dominostenen!' klaagt Jettie. 'Let op: eerst Ruth, dan ik, daarna de volgende. Eén voor één kieperen we om en dat was het dan.'

Ontslagen personeel betekent voor de anderen nog harder werken, sneller lopen.

Een van de medewerksters weet te vertellen dat er een campagne gaande is om vrijwilligers aan te trekken. 'Goedkope krachten!'

Ruth kan Daan niet blijven ontlopen. Op een gegeven moment trekt hij haar aan haar hand naar zich toe en ze schrikt van de kracht die hij toont. 'Ik moet verder, Daan... ik... Laat me los, ja?'

Daan drukt zijn bril wat vaster op zijn hoofd. 'Jij zit met iets, meisje Ruth, en ik wil weten wat dat is. Heb ik iets verkeerd gezegd? Of heeft die kwast Jean Eybers mij in een

kwaad daglicht gezet?’

Ruth schudt verward haar hoofd en pas als ze op de rand van zijn bed gaat zitten, laat Daan haar hand los.

‘Ik ben ontslagen, Daan. Dat is het. En omdat ik het eerst wilde verwerken, heb ik het nog niet verteld. Nou ja, nu weet je het...’

Daan schudt zijn hoofd. ‘Kunnen wij als bewoners er niets aan doen? Een actie beginnen? Een rondschrijven? Pleidooi houden? Zonder jou is het hier een dooie boel. Ik kijk steeds uit naar jou en geloof me, ik zei pas nog tegen de controlerend arts dat het aan jou te danken is dat ik me beter voel.’

Hij trekt een gezicht alsof hij een paar lelijke woorden wil gaan spuien. Maar hij beheerst zich. ‘We vinden wel een oplossing. Ik kan toch slecht slapen en ’s nachts komen de beste ideeën. Vertrouw Daan maar, meisje Ruth. We verzinnen wel iets!’

Ruth buigt zich naar hem toe en kust hem op het voorhoofd. Tegen de regels, maar die lapt ze nu aan haar laars.

Bij de deur blijft ze staan, kijkt naar hem om. ‘Dag Daan, toch maar welterusten...’

Naar huis door de kou. Vandaag irriteert het pianospel van de medebewoonster haar. Binnen ruikt het naar kerrie en uien. Ze griezelt ervan. Tegen de gewoonte in.

Het is koud in haar kamer. Nóg wel haar kamer. Hoelang nog kan ze de huur opbrengen?

Dat betekent zo goed als zeker naar huis terugkeren, met hangende pootjes. ‘Zie je wel’ en ‘Zei ik het niet?’ slikken. Doen wat haar dominante moeder voorstelt. Eten wat de pot schaft. Niet meer naar de kerkgemeenschap waar ze met zo veel plezier naartoe gaat.

Ze houdt het niet uit in de inmiddels vertrouwde kamer en besluit een eind te gaan lopen. Het is nog steeds erg koud, maar de meeste trottoirs zijn goed begaanbaar.

Lopen tot ze doodmoe is, dat is haar plan.

Het is stil in de straten, ze kijkt naar binnen bij de huizen waar

de overgordijnen niet zijn gesloten. Mensen die om een tafel zitten achter een bord eten. Weer anderen hangen voor de tv, met of zonder kinderen. Na een halfuur ontdekt ze dat ze in haar onbekende buurt terecht is gekomen. Winkels, rechts en links. Een videotheek, een wasserette, een bescheiden bloemenzaakje. Op de hoek groept een stel jongens samen. Ze hebben ergens pret over, hun gelach schalt over de straat. Als Ruth ziet dat ze een zak patat in de hand houden, voelt ze haar maag knorren.

Ze loopt langs hen heen, moet een paar schunnige opmerkingen aanhoren en versnelt haar pas. Daar, een cafetaria. Ze bedenkt zich niet en duwt de deur open.

Er zit een familie aan een tafeltje, een vader met drie kinderen. Ze vraagt zich onwillekeurig af of het 'papadag' is in verband met een scheiding of omdat mama werkt. Ze loopt naar de toonbank en doet haar bestelling: patat met mayo en een kroket.

Ongezond eten, maar wat zou het? Ze knoopt haar jas open en gaat met haar buit zitten. Ze wordt vanbinnen weer wat warmer en het is of met een volle maag de situatie wat minder erg is.

De familie vertrekt met veel gelach en Ruth kijkt ze na. Hoe zou het zijn om een eigen gezin te hebben? Iemand die bij jou hoort, die je kunt vertrouwen? Iemand die er voor je is, een schouder om tegen aan te leunen. Ze heeft er opeens erg behoefte aan.

Ze bestelt een kop koffie.

Of het gesmaakt heeft? Dat vraagt de vriendelijke jongeman die achter de toonbank druk in de weer is.

'Veel te lekker!' Ruth hoort dat haar stem bijna weer normaal is.

Ze moet dankbaar zijn. Ze is gezond. Er zijn altijd mogelijkheden. Er is werk, ook al is het misschien niet waarvoor ze is opgeleid. En ja, ze is ook nog jong genoeg om aan iets nieuws te beginnen. Morgen meteen! Al is het kantoren schoonma-

ken, of vrijwilligerswerk om ‘van de straat te zijn’.

Kortom, ze mág van zichzelf niet klagen.

Als ze de weg naar huis terug zoekt, begint het weer te sneeuwen. Dikke vlokken zijn het, die aan haar jas blijven hangen en de wereld wat lichter doen lijken.

Ze opent haar mond en probeert, net als toen ze een kind was, vlokken op te vangen.

Bijna had ze de moed verloren. Zo gemakkelijk is het om af te glijden. Gelukkig kwam ze op tijd tot bezinning.

Het leven schenkt na de nacht één dag tegelijk.

Haar handen diep in de zakken van haar dikke jas, het hoofd opgeheven zodat ze de koude vlokken voelt smelten. Nee! Ze geeft haar verworven zelfstandigheid niet zonder meer op.

Vandaag is vandaag, ze kan niets meer doen om haar situatie te veranderen. Maar morgen, dan is er weer een nieuwe dag met nieuwe uitdagingen. Je moet ze alleen willen zien én ze weten te vinden!